

עניינים תוכן

מבוא.....	3
פרק ראשון: רקע היסטורי על יהודי ארה"ב.....	5
גלי ההגירה לארה"ב – רקע היסטורי.....	5
התפתחות ושינויים שעברו על הקהילה היהודית בארה"ב.....	8
פרק 2 - תהליכים שעבר החינוך בקהילה היהודית.....	12
פרק 3 – השפעות והשוואות.....	16
סיכום.....	20
ביבליוגרפיה.....	23

מבוא

סיפור ההגירה של יהודים בכלל ולארה"ב בפרט הינו אחד הבולטים בתולדות הגירת אוכלוסייה, ולא רק בגלל ההיקף והתפזרות של המהגרים שהגיעו משלל מדינות, אלא גם בגלל הצביון הדתי שנשמר. ההגירה היהודית הציגה מצב שבו משפחות שלמות התכוננו להגירה, תוך התמודדות עם מגבלות וקשיים מורכבים, החל מאישורים להגירה עד למכירת כל הנכסים שיש להם אשר סיבך רבות את התהליך ועשה אותו מסוכן (אלרואי, 2012).

כבר במאה ה-16 החלו יהודים להגר לאמריקה, טרם הכרזת העצמאות של ארה"ב. יהודים השתלבו בכלכלה ובחברה האמריקאית, ואף היוו חלק משמעותי מהשלטון.

עד מלחמת העולם השנייה את החינוך היהודי קיבלו הילדים והנוער בבתי הכנסת כחלק מאירועים משפחתיים מסורתיים, אך בבתי הספר התחנכו יחד עם המקומיים ולא קיבלו שם חינוך יהודי (סרנה, 1993). אחרי מלחמת העולם השנייה חל שינוי תפישתי, זאת עקב גלי הגירה משמעותיים והיווצרות קבוצות אתניות רבות כמו אפרו-אמריקאים, היספאניים ועוד.

בשלב זה הבינו היהודים שכדי לשמר את דתם עליהם ליצור מערכת חינוכית יהודית. הקושי אותו חוו הקהילות היהודיות נבע מהפער שבין הרצון לשמר את הדת, לשמור מצוות ומסורת, לבין הרצון להשתלב בחברה ולהיות אמריקאים. נוצרים לשם כך שני סוגים של מוסדות לימוד בארצות הברית: האחד, בתי ספר משלימים, משמע בתי ספר בחסות בתי הכנסת אליהם הולכים הילדים לאחר סיום יום הלימודים בבתי הספר הציבוריים, ושם מוקנים להם ערכים יהודים, לימודי תורה ומסורת.

הסוג השני, בתי ספר יומיים, שהיא מסגרת שבה לומדים הילדים לימודי קודש לצד לימודי חול. מדובר במסגרת שממומנת על-ידי ההורים, ומשמעות הדבר היא וויתור על חלק מהתכנים של בתי הספר הציבוריים. אנשים שבוחרים לשלוח את ילדיהם לבתי ספר יומיים יודעים שהם מוותרים על משהו למען מתן חינוך יהודי, תוך נכונות להקרבה. (Schiff, 1991)

בעבודת מחקר זו אבחן את אופן שילובם של יהודי ארה"ב שהיגרו עוד במאה ה-16 ועד המאה ה-20 (כולל) בעזרת מערכת החינוך.

המחקר דן בשאלה האם לאותם ילדים (שלומדים בבתי הספר היומיים) פוטנציאל זהה להשתלבות בחברה האמריקאית? כיצד חייהם הבוגרים יושפעו מהבחירה?

לצורך מענה על שאלת המחקר ינחו אותי שתי שאלות פנימיות:

1- האם קיים קשר בין סוג ביי"ס (דתי- יהודי או ציבורי כללי) לבין איכות חייו הבוגרים של הנער מבחינה כלכלית- חברתית?

2- האם לביי"ס הציבוריים הייתה השפעה על תהליך "האמריקניזציה" של היהודים?

פרק ראשון: רקע היסטורי על יהודי ארה"ב

הפרק הראשון הולך לבחון את הרקע ההיסטורי של יהודי ארצות הברית, גלי ההגירה והרקע ההיסטורי, מה היו התנאים שהובילו אותם להחליט להגר לארצות הברית, תהליך המעבר, ביסוס חיים חדשים בארצות הברית, השינויים שהתרחשו בצורת החיים שלהם, מאפייני חייהם שם וההתפתחות החברתית, תרבותית וכלכלית של חיי הקהילה.

גלי ההגירה לארה"ב – רקע היסטורי

ההגירה לארה"ב התקיימה בשלושה גלים עיקריים שנבעו מהשפעות חיצוניות שהתקיימו באירופה ומזרח אירופה. הגירה מוגדרת כתהליך דינמי הכולל מבנים חברתיים שונים, כלכליים, משפחתיים תרבותיים ועוד מהחברה ממנה מהגרים אל חברת היעד להגירה. בדרך כלל מהגרים מחליטים לבצע תהליך זה בהתאם למצבה החברתי, כלכלי והתרבותי של החברה הקולטת, עם זאת שייתכנו הבדלים בזהויות אתניות והערכים שלה (אלרואי, 2012).

סיפור ההגירה של יהודים היה אחד הבולטים, כאשר החלו משפחות שלמות להתכונן להליך זה, תוך התמודדות עם מגבלות וקשיים מורכבים מדי, החל מאישורים להגירה עד למכירת כל הנכסים שיש להם אשר סיבך רבות את התהליך ועשה אותו מסוכן. נטען כי סיבות ההגירה היו בשל הגידול הדמוגרפי בארץ המוצא, מאבק על מקורות פרנסה והמצב הכלכלי הקשה. בנוסף לכך, למשל יהודי גרמניה אשר חיו בקצבות במדינה שלהם וסבלו מאפליה והדרה כאשר חיו בתנאי מחייה מנמליים, החליטו להגר בשל סיבות אלה ועוד סיבות פוליטיות של ארץ המוצא, כאשר במקביל בארצות הברית התנאים היו מזמנים את ההגירה והיא הייתה מוכנה לקלוט מהגרים (אלרואי, 2012).

ראשיתה של ההגירה לארה"ב החלה כבר במאה ה-16, ממש עם התיישבות האדם הלבן על אדמת אמריקה. היהודים הראשונים שהגיעו היו אנוסים, והם סבלו מרדיפות מצד האירופים שהיגרו לארה"ב ונתקלו בקשיים רבים בכל הנוגע להתיישבות והקמת קהילות יהודיות. המהגרים הראשונים הגיעו מספרד, גרמניה ובריטניה (Cohen, 1983).

הייתה זו תקופה שהניחה את היסודות של ארה"ב המוכרת לנו כיום, והיהודים עם הזמן הפכו להיות חלק מהקמת המדינה החדשה, ואף השתלבו עם הזמן במושבות בריטיות שעתידות להקים את ארה"ב. היהודים קיבלו אפשרות לאזרחות מלאה בשנת 1740 שתאפשר להם חופש פולחן, חופש עיסוק, הזכות לבחור ולהיבחר, ובעצם את כל הזכויות שארה"ב הקנתה לאזרח האמריקאי. הפרלמנט אפשר ליהודים באמריקה להישבע אמונים למדינה גם מבלי להכריז על יהדותם (Cohen, 1983). – היה זה תקדים, שכן גם בבריטניה הדבר לא היה אפשרי מבחינת היהודים (אלמן 1994). המדינה החדשה נתפסה כארץ חופשיה שמקנה הזדמנות לכל אדם באשר הוא אדם.